

## บทที่ ๔

### ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการบริหารคณะสงฆ์ลาวในปัจจุบัน

#### ๔.๑ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการบริหารงานของคณะกรรมการการปกครอง

การจัดโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ลาวในปัจจุบัน นอกจากจะใช้พระธรรมวินัยเป็นหลักในการปกครองแล้วยังใช้กฎระเบียบและธรรมนูญปกครองสงฆ์ โดยเฉพาะโครงการดำเนินงานขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งประเทศไทยลาว ได้กำหนดการปกครองสงฆ์โดยเคารพสิทธิเสรีภาพดำเนินการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยยึดถือความสามัคคีบนพื้นฐานจิตใจรักชาติ อิงตามธรรมนูญปกครองสงฆ์ ได้แบ่งระดับการปกครองสงฆ์ออกเป็น ๔ ระดับ คือการปกครองคณะสงฆ์ระดับศูนย์กลาง การปกครองคณะสงฆ์ระดับจังหวัด การปกครองคณะสงฆ์ระดับอำเภอ และการปกครองระดับวัด ธรรมนูญปกครองสงฆ์ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการปกครองคณะสงฆ์โดยใช้หลักธรรมวินัยให้สอดคล้องกับกฎหมาย<sup>๑</sup> คณะประจำศูนย์ล่างองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวประกอบด้วยประธานสงฆ์ ดำรงตำแหน่งประธานคณะประจำโดยตำแหน่ง มีอำนาจสูงสุดในการบังคับบัญชาสงฆ์ สำหรับคณะกรรมการการปกครองสงฆ์นี้ ถึงแม้ว่าจะมีธรรมนูญปกครองสงฆ์และกฎระเบียบแต่ก็ยังมีปัญหาเกิดขึ้นในการปกครองคณะสงฆ์ลาว ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่าธรรมนูญปกครองสงฆ์และระเบียบต่าง ๆ นั้น ยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติอย่างได้ผล เนื่องจากว่ามีหลายสาเหตุด้วยกัน สภาพการณ์ปกครองคณะสงฆ์มีลักษณะที่ขาดนโยบายในการทำงานอย่างชัดเจนและอีกประการหนึ่งคือการไม่มีระบบการกลั่นกรองผู้ที่จะมาบวช กระบวนการส่วนใหญ่ในเวลานี้มิได้มีอะไรมากกว่าพิธีอุปสมบท ซึ่งกลายเป็นพิธีกรรมไปแล้ว เมื่อไม่มีระบบกลั่นกรองที่ดีพอทำให้บุคคลที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมเข้ามาเป็นสมาชิกคณะสงฆ์เป็นจำนวนมาก และมักจะถูกล่อยปะละเลยจากอุปัชฌาย์ เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่มาของปัญหาที่เกิดขึ้นภายในคณะกรรมการการปกครองสงฆ์แล้ว เห็นได้ว่าเกิดจากปัจจัยหลักอยู่ ๒ ประการ

---

<sup>๑</sup> องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว , ธรรมนูญปกครองสงฆ์, (เวียงจันทน์: โรงพิมพ์ชาวหนุ่ม , ๒๕๔๑), หน้า ๕-๑๓.

๑. ปัจจัยภายนอกของคณะสงฆ์ คือการเปลี่ยนแปลงทางบริบททางสังคม นับจากอดีตจนถึงปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของคณะสงฆ์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกระแสโลกาภิวัตน์ คณะสงฆ์ยังไม่สามารถปรับตัวดีพอเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม ทำให้เกิดภาวะการที่เป็นปัญหาความขัดข้องทั้งในด้านความคิดและการกระทำ ที่ไม่สอดคล้องกับภาวะการของความเป็นจริงทางสังคม ทำให้คณะสงฆ์สูญเสียบทบาทเดิมในสังคม

๒. ปัจจัยภายใน ปัญหาในการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันปัจจัยภายในนั้นนับได้ว่าเป็นส่วนสำคัญเป็นอย่างมากเช่น ความอ่อนแอในการปกครองคณะสงฆ์และข้อบกพร่องบางประการของกฎระเบียบและธรรมเนียมปกครองสงฆ์ และพระสังฆาธิการระดับผู้บริหารขาดความรู้ความสำนึกและความรับผิดชอบในหน้าที่ ตลอดจนไม่เอาใจใส่ขวนขวายศึกษาอบรมตนเองให้มีความรู้ความสามารถเท่าทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การบริหารจัดการไม่ปฏิบัติอย่างเข้มงวดยังมีลักษณะละเลยต่อธรรมวินัย ขาดการประสานงานกับการปกครองฝ่ายรัฐบาล<sup>๑</sup> นอกจากนี้ปัญหาการปกครองส่วนกลางก็ยังไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ เห็นได้จากเอกสารสรุปผลการปฏิบัติงาน พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ระบุปัญหาของตนมีดังนี้

๑. คณะปกครองแต่ละระดับขาดการประสานงาน ขาดระบบการรายงาน
๒. คณะปกครองสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่รู้บทบาทภาระหน้าที่ของตน
๓. ภาระบทบาทและการแบ่งสิทธิหน้าที่อย่างละเอียดยังไม่มีความชัดเจนสำหรับแต่ละ

กรรมการ

๔. ไม่เข้าใจระบบการประสานงานในการดำเนินงานที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบ<sup>๒</sup>

ปัญหาของการปกครองคณะสงฆ์เหล่านั้น อาจจะมีสาธารณชนมองว่าเกิดมาจากรัฐบาลที่ไม่ให้การสนับสนุนเนื่องจากว่าระบบการปกครองเป็นสังคมนิยม แต่โดยความเป็นจริงแล้วรัฐบาลลาวได้มีนโยบายชัดเจนที่จะสนับสนุนและส่งเสริมพุทธศาสนาตลอดมา เช่นอยู่ในรายงานการเมืองต่อกองประชุมใหญ่ผู้แทนประชาชนทั่วประเทศ พ.ศ. ๒๕๑๘ รัฐบาลได้มีนโยบายสนับสนุนพระสงฆ์สามเณรและนักบวชในศาสนาอื่นให้มีความเอาใจใส่ปฏิบัติหน้าที่การทำงานเข้าในการพัฒนาประเทศชาติปลุกกระดมประชาชนให้เกิดความขยันหมั่นเพียรและช่วยเหลือประชาชนในการยกระดับวัฒนธรรม ช่วยเหลือแก้ไขแนวคิดแก่บุคคลที่มีความท้อแท้ในการดำรงชีวิตให้กลายเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ<sup>๓</sup> นอกจากนี้จะได้ในรายงานการเมืองแล้วรัฐบาลยังมี

<sup>๑</sup> องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, เอกสารการประชุมใหญ่ครั้งที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๔๐, หน้า ๒๐.

<sup>๒</sup> องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, เอกสารผลการปฏิบัติงาน พ.ศ. ๒๕๔๐, หน้า ๖-๗.

<sup>๓</sup> ไกรสร พรหมวิหาร, รายงานการเมือง, พ.ศ. ๒๕๑๘, หน้า ๑๐.

นโยบายส่งเสริมและสนับสนุนพระสงฆ์สามเณรทางด้านการปกครองการเผยแผ่พุทธศาสนาและ การศึกษาของคณะสงฆ์ลาว โดยได้กำหนดนโยบายไว้ในโครงการดำเนินงานของรัฐบาลลาว คือ

๑. ให้พระสงฆ์สามเณรและนักบวชในศาสนาอื่นๆ มีเสรีภาพในการศึกษาเล่าเรียน และการเทศนา

๒. กำกับและชี้นำโรงเรียนบาลีและโรงเรียนเอกชนทุก ๆ ชั้น เพื่อให้สอดคล้องตาม ทิศทางการศึกษาของชาติ<sup>๐</sup>

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ได้เป็นการยืนยันว่ารัฐบาลลาวได้มีนโยบายส่งเสริม และสนับสนุนพุทธศาสนาอย่างชัดเจน เราจะเห็นได้ว่าปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นนั้นมาจากองค์กร สงฆ์เอง นอกจากปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ส่วนกลางแล้วยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นอยู่บางจังหวัด เช่น ในจังหวัดเชียงขวางที่เจ้าคณะจังหวัดได้ให้สัมภาษณ์ว่าปัญหาของการปกครองในแต่ละอำเภอ ยังขาดการประสานงานจำนวนนักเรียนส่วนมากไม่กลับมารับใช้ท้องถิ่นของตน พระสังฆาธิการ แต่ละอำเภอขาดความร่วมมือในการประสานงานและยังมีพระสงฆ์อีกจำนวนหนึ่งยังทำงานที่เห็น แก่ประโยชน์ส่วนตัวอยู่ นอกนี้พระเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ขาด การตรวจสอบอย่างละเอียดและชัดเจนในการรับพระสงฆ์จากที่ต่างๆ<sup>\*</sup>

พระอาจารย์ บุญจันทร์ จันทสโร รองเจ้าคณะจังหวัด จำปาสัก รับผิดชอบ คณะกรรมการปกครองสงฆ์ ได้กล่าวให้ภาพรวมเกี่ยวกับการบริหารคณะสงฆ์ว่าในจังหวัดจำปาสัก การบริหารคณะสงฆ์มีการดำเนินการไปตามนโยบายและอำนาจหน้าที่ในแต่ละหน่วยงานปัญหา ที่เกิดขึ้นส่วนมากจะเป็นปัญหาเรื่องการขาดทรัพยากรในการบริหารเช่น บุคลากรและ งบประมาณจากส่วนกลางมาสนับสนุนให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย เพราะฉะนั้นการ ดำเนินงานของคณะสงฆ์จึงไม่ประสบผลสำเร็จตามแผนงานที่กำหนดไว้

จากเหตุผลข้างบนนี้ทำให้เราทราบถึงเหตุผลที่มาของปัญหาว่าการปกครองคณะสงฆ์ นอกจากจะมีปัญหาในส่วนกลางแล้วยังมีปัญหาลocal ในบางจังหวัด อาจเกิดจากการ ขาดความรู้ ความสามารถและขาดงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินการ จากการศึกษาการ บริหารงานคณะสงฆ์ลาวจากอดีตจนถึงปัจจุบันทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการดำเนินการแก้ไขปัญหามา จากทั้งปัจจัยภายในและภายนอก สำหรับองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ก็ได้เสนอวิธีการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรของตนจากผลการสรุปการประชุมในแต่ละครั้ง ดังต่อไปนี้

<sup>๐</sup>รัฐบาลลาว, โครงการดำเนินงานของรัฐบาล, (เวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งชาติ, ๒๕๑๘), หน้า ๑๐๐-๑๐๑.

<sup>\*</sup>สัมภาษณ์ พระครูคำดี, เจ้าคณะจังหวัดเชียงขวาง, ๑๔ มกราคม ๒๕๕๑.

๑. เสนอให้มีการปรับปรุงระบบบริหารจากส่วนกลางและท้องถิ่น จะต้องให้มีระเบียบและขั้นตอนของการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน
๒. ต้องมีความสามัคคีเป็นเอกภาพ
๓. พระสังฆาธิการจะต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนและแบ่งงานให้ถูกต้องและเหมาะสมกับบุคคล
๔. ปรับปรุงสำนักงานและให้มีการประสานงานระหว่างองค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวกับศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติให้เป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาให้ทันกับสภาพกาล
๕. คณะกรรมการสงฆ์ส่วนกลางต้องจัดทำนโยบายในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในส่วนภูมิภาค<sup>๐</sup>

ในทัศนะผู้วิจัยในการแก้ปัญหาการปกครองคณะสงฆ์นั้นเห็นว่าควรปรับโครงสร้างการจัดการทางคณะสงฆ์ เพื่อให้องค์กรคณะสงฆ์มีความสอดคล้องกับภาวะกาลทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้คณะสงฆ์จะต้องมีการกระจายอำนาจ เพราะถ้าจะรอให้ส่วนกลางดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ย่อมล่าช้าไม่ทันตามสถานการณ์ การกระจายอำนาจเป็นการกระจายงานด้วยการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่ผู้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมไปยังส่วนต่างๆ ของเขตการปกครอง

คณะสงฆ์ควรดำเนินการแต่งตั้งพระภิกษุผู้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน ให้รับผิดชอบในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ นอกจากนี้คณะกรรมการปกครองสงฆ์ควรจะมีการจัดเตรียมบุคลากรสงฆ์ในคณะกรรมการต่าง ๆ อย่างเพียงพอ ในส่วนของพระอุปัชฌาย์ผู้รับผิดชอบในการให้การบรรพชาอุปสมบท คณะสงฆ์ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. คณะสงฆ์ควรให้การศึกษาระบบพระอุปัชฌาย์อย่างเป็นระบบ ให้การศึกษาแก่ผู้ที่ต้องการจะเป็นอุปัชฌาย์โดยเฉพาะ
๒. ควรส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ตามพระธรรมวินัย เนื่องจากพระอุปัชฌาย์มีจำนวนน้อย แต่ผู้บวชนั้นมีจำนวนมาก
๓. พระอุปัชฌาย์ เจ้าอาวาสและเจ้าคณะพระสังฆาธิการทุกระดับ ทุกวัดในเขตการปกครอง จะต้องควบคุมสั่งสอนการกระทำกัฏฐและปฏิบัติตนของพระภิกษุสามเณรในเขตปกครองให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย กฎหมายและกฎระเบียบ
๔. คณะสงฆ์ควรจัดให้มีการถวายความรู้แก่พระสังฆาธิการอย่างต่อเนื่อง

---

<sup>๐</sup> องค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, แผนการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๑, หน้า ๕-๖.

การแก้ปัญหาในการปกครองคณะสงฆ์นั้นมีหลายวิธี คือ

๑. คณะกรรมการการปกครองสงฆ์จะต้องปฏิบัติตามภาระบทบาทของตนที่ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญปกครองสงฆ์และจะต้องเข้าใจถึงหน้ วยงานที่เกี่ยวข้องทางฝ่ายรัฐบาลเช่น กรรมการศาสนา แนวลาสร้างชาติ และหน่วยงานของรัฐบาล ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการปกครองคณะสงฆ์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์บ้านเมืองและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพราะการแก้ไขในการปกครองคณะสงฆ์เองนั้นย่อมจะต้องศึกษาเปรียบเทียบการแก้ไขปัญหของรัฐบาล นอกจากนี้แล้วคณะกรรมการปกครองสงฆ์ควรจะต้องจัดฝึกอบรมพระสังฆาธิการทุกระดับให้มีความรู้ในธรรมเนียมและกฎระเบียบของบ้านเมือง ให้รู้จักประสานร่วมมือเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนที่รับผิดชอบ คณะกรรมการการปกครองสงฆ์เองจะต้องมีวิธีการจัดการกับปัญหาอย่างชัดเจนและเด็ดขาดไม่ควรปล่อยปะละเลยต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

๒. การจัดการปกครองด้วยการให้การศึกษา เพราะเป็นการปกครองที่มุ่งเน้นเพื่อให้การศึกษาและพัฒนาตนเองเป็นการสำคัญ เมื่อศึกษาจนมีความรู้ความสามารถปกครองตนเองได้แล้ว จึงจะให้การปกครองคนอื่นต่อไปได้ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “บัณฑิตพึงตั้งตนไว้ในคุณธรรมที่เหมาะสมก่อนแล้วสอนคนอื่นในภายหลัง จึงจะไม่หม่อมองบุคคลสอนผู้อื่นอย่างไร ก็พึงทำตนอย่างนั้น ผู้ที่ฝึกตนดีแล้วจึงควรฝึกผู้อื่น เพราะตนนั้นแลฝึกได้ยาก” การส่งเสริมให้ภิกษุปกครองตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะภิกษุประพฤติเสียหายย่อหย่อนต่อพระธรรมวินัย ล้วนเกิดมาจากพระอุปชฌาย์ไม่ได้เป็นผู้อบรมไตรสิกขาให้สมบูรณ์ก่อน เมื่อให้การอุปสมบทแล้วก็ไม่ให้การดูแลเอาใจใส่ จึงทำให้เกิดปัญหาในการปกครองตามมาไม่มีที่สิ้นสุด

๓. การปกครองด้วยการประสานประโยชน์ ธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ จำเป็นที่จะต้องมียหลักคอยประสานเพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างสมานฉันท์ ดังในสมัยพุทธกาลที่พุทธองค์ทรงใช้หลักพระธรรมวินัยเป็นเครื่องประสานให้สมาชิกองค์กรคณะสงฆ์เป็นไปอย่างปกติสุข เหมาะแก่การประพฤติปฏิบัติธรรม แม้ว่าจะแตกต่างกันทางด้านสถานะ แต่เมื่อบวชเข้ามาเป็นสมาชิกองค์กรปกครองคณะสงฆ์ก็มีความเสมอกันด้วยศีลและด้วยธรรม

๔. การแก้ไขปัญหาในการปกครองคณะสงฆ์ด้วยนิคคหวิธีและปคคหวิธี การลงนิคคหกรรมคณะสงฆ์ควรจัดให้มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญในพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง ตลอดจนมีความรู้ทางด้านกฎหมาย แต่งตั้งเป็นคณะกรรมการ เพื่อพิจารณาอธิกรณ์และลงนิคคหกรรมแก่ผู้ประพฤติผิดตามสมควรแก่โทษนั้นๆ อันจะทำให้การพิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์มีความเป็นอิสระจากทุกฝ่าย สำหรับปคคหวิธีคือการยกย่องบุคคลที่ควรยกย่องนั้นจะต้องเป็นไปตามผลงานที่ปรากฏ นับเป็นกุศโลบายที่ได้ผลอย่างยิ่ง ดังนั้นวิธีการการแก้ไขปัญหาด้านการ

ปกครองคณะสงฆ์ นอกจากจะใช้ความรู้ตามศาสตร์สมัยใหม่แล้วคณะสงฆ์เองนั้นจะต้องยึดหลักการแก้ปัญหาโดยใช้ธรรมวินัยเป็นแนวทางสำคัญในการแก้ปัญหการปกครองคณะสงฆ์

## ๔.๒ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการบริหารงานของคณะกรรมการการศึกษา

อิงตามธรรมนูญปกครองสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้กำหนดการศึกษาของคณะสงฆ์ คือ ให้ได้ศึกษาพระธรรมวินัยภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาสากลและการศึกษาประยุกต์กับวิชาการทางโลก ที่มีความสัมพันธ์กับสังคมให้เหมาะสม<sup>๖</sup> สภาพการณ์ศึกษาของคณะสงฆ์ลาวในปัจจุบันนี้ กล่าวได้ว่ามีปัญหาในการดำเนินการแทบทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากการประสานความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจนและรอบคอบ แต่สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาการศึกษาของคณะสงฆ์มาจากปัจจัยหลัก ๒ ประการ

๑. ปัจจัยภายนอกขององค์กรคณะสงฆ์ การจัดการศึกษาคณะสงฆ์นั้นปัจจัยภายนอกนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงจึงส่งผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อการศึกษาคณะสงฆ์ โดยเฉพาะกระแสความเจริญแบบตะวันตกก็เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม และการที่รัฐบาลไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาอย่างเท่าที่ควร ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของคณะสงฆ์

๒. ปัจจัยภายในองค์กรคณะสงฆ์ อิงตามบทรายงานสภาพการศึกษาของคณะสงฆ์ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ได้ระบุปัญหาของการศึกษาสงฆ์ดังนี้

(๑) สาเหตุเกิดจากงานด้านการศึกษาสงฆ์ผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงนั้นยังขาดความรู้และประสบการณ์

(๒) คณะกรรมการการศึกษาสงฆ์และหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องบางแห่งยังไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาสงฆ์ และระเบียบนโยบายจำนวนหนึ่งยังไม่เหมาะสมกับความเป็นจริง

(๓) ขาดบุคลากรพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถรับผิดชอบหน้าที่

(๔) ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนขาดความพร้อมในด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์และพาหนะรับใช้<sup>๗</sup>

<sup>๖</sup> องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, ธรรมนูญปกครองสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๔๑, หน้า ๑๓.

<sup>๗</sup> คณะกรรมการการศึกษาสงฆ์, เอกสารรายงานสภาพการศึกษาสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๘, หน้า ๘.

ปัญหาการศึกษาของคณะสงฆ์นอกจากจะมีในส่วนกลางแล้วส่วนภูมิภาคท้องถิ่นก็มีปัญหาเช่นกัน เช่น อยู่ในจังหวัดสุพรรณเขต พระมหากอน ดำรงบุญ ได้กล่าวถึงปัญหาของการศึกษาสงฆ์ ว่า

ปัญหาของการศึกษาของคณะสงฆ์นั้น ส่วนหนึ่งก็เกิดมาจากรัฐบาลเพราะขาดการช่วยเหลือด้านงบประมาณ ส่วนมากงบประมาณได้มาจากการช่วยเหลือของประชาชน และขาดบุคลากรที่เห็นว่าเป็นปัญหามากในการจัดการการศึกษาของคณะสงฆ์ สำหรับการศึกษาในจังหวัดนั้นพวกเราขาดการติดต่อประสานงานจากส่วนกลางอย่างต่อเนื่อง ทำให้การปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพตามความต้องการในสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง<sup>๐๙</sup> ปัญหาของการศึกษาคณะสงฆ์นั้นคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ ไม่อาจสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเด็ดขาด เห็นได้จากการประชุมแต่ละครั้งได้กล่าวถึงปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เช่น ปัญหาของการศึกษาสงฆ์จากบทรายงานการศึกษาสงฆ์ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กล่าวถึงปัญหาของการศึกษาสงฆ์ มีดังนี้

๑. ผู้บริหารการศึกษาสงฆ์ระดับต่างๆ ยังขาดความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาไม่เอาใจใส่ค้นคว้าและสนใจงานด้านการศึกษาเท่าที่ควร เห็นได้จากการประชุมผู้บริหารการศึกษาสงฆ์ทั่วประเทศ ปรากฏว่ามีบางจังหวัดเท่านั้นที่มีความรู้ความเข้าใจสามารถนำเอามติของที่ประชุมไปปฏิบัติให้เกิดผลได้

๒. ระบบวิธีการทำงานของคณะสงฆ์ เช่น ในโรงเรียนสงฆ์บางแห่งการทำงานยังไม่เป็นระบบแม้กระทั่งคณะอำนวยการโรงเรียนเองบางแห่งยังมีแนวคิดที่ไม่สอดคล้องในการปฏิบัติงานก่อให้เกิดความสับสนและเป็นปัญหาหุคหนึ่งไม่สามารถก้าวเดินได้

๓. พนักงานพระสงฆ์ที่สังกัดสำนักงานการศึกษาสงฆ์บางแห่ง มีเพียงแต่ชื่อเท่านั้นไม่มีเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงาน

๔. ครูสอนวิชาทางพุทธศาสนาขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้รับการฝึกอบรมการสอนแบบใหม่ โดยรวมแล้วได้แต่ปริมาณแต่ขาดคุณภาพ

๕. อาคารเรียนหลายแห่งชำรุดทรุดโทรม มีห้องเรียนน้อยไม่สามารถบรรจุนักเรียนเป็นจำนวนมากได้ และการระดมทุนเข้ามูลนิธิการศึกษาสงฆ์บางจังหวัดก็ไม่สามารถปฏิบัติได้ดีขาดพนักงานที่มีความรู้ความสามารถที่เพียงพอในการเรียบเรียงตำราเรียน นี่ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้<sup>๐๐</sup>

<sup>๐๙</sup>สัมภาษณ์ พระมหากอน ดำรงบุญ, ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๑.

<sup>๐๐</sup>คณะกรรมการการศึกษาสงฆ์, เอกสารรายงานการศึกษาสงฆ์, พ.ศ. ๒๕๒๐, หน้า ๗-๘.

จากปัญหาที่เกิดจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอก องค์คณะสงฆ์เองก็ยังมีปัญหาการจัดสรรบุคลากรไม่ตรงตามความรู้ความสามารถในวิชาการที่เรียนมา หรือบางทีความสามารถอาจจะไม่ถึงหน้าที่การงาน การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์นั้นนอกจากองค์คณะสงฆ์จะมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงแล้วรัฐบาลลาওก็มีนโยบายส่งเสริมการศึกษาสงฆ์โดยได้ระบุในมติของประชุมใหญ่ครั้งที่ ๕ ของศูนย์กลางพรรคว่า รัฐบาลจะสืบต่อกับพุทธศาสนิกชนทั้งหลายปรับปรุงและขยายโรงเรียนสงฆ์เพื่อยกคุณภาพการศึกษาสงฆ์ให้ดีขึ้นพร้อมกันนั้นก็สืบต่อสร้างนิสัยให้พระสงฆ์สามเณรและนักบวชทั้งหลายได้ มีส่วนในการกิจพัฒนาสังคมเพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมแก่ประเทศชาติบ้านเมือง<sup>๐๐</sup>

การแก้ไขปัญหาของการศึกษาสงฆ์ทางคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ก็ได้เสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยมีหลายหลักการด้วยกันคือ

๑. ต้องสร้างบุคลากรสงฆ์ให้ได้ทั้งคุณภาพและปริมาณ
๒. สร้างหลักสูตรไปตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาของชาติ โดยปฏิบัติตามมติของประชุมใหญ่ครั้งที่ ๘ ของพรรค
๓. ยกกระดับความรู้และคุณภาพของครูอาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ให้ทันกับโลกตามยุคตามสมัย
๔. ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีคุณภาพทัดเทียมกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีระบบการคัดสรรเอานักเรียนอย่างเคร่งครัดพร้อมทั้งเกราะอนุเคราะห์จะต้องช่วยกันสนับสนุนการศึกษาสงฆ์<sup>๐๐</sup>

ถึงอย่างไรก็ตามความพยายามที่จะมีการแก้ไขปัญหาการศึกษาของคณะสงฆ์นั้นมีมาโดยตลอดนับตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาสงฆ์ โดยจัดให้มี ๔ คณะกรรมการ เฉพาะคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ก็ได้ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้มาตลอดแต่ก็ยังไม่สามารถจัดการแก้ไขให้หมดสิ้นไปโดยสิ้นเชิง เห็นได้จากความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาใน พ.ศ. ๒๕๓๘ คณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ได้เสนอวิธีการการแก้ปัญหาดังนี้

๑. จัดตั้งสำนักงานผู้ประสานงานการศึกษาสงฆ์ และจัดหาอุปกรณ์และพาหนะรับใช้สำนักงานเพื่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติงาน

<sup>๐๐</sup> ศรีเสวย สุวรรณ, เอกสารปรับปรุงการศึกษาสงฆ์, พ.ศ. ๒๕๔๓, หน้า ๒.

<sup>๐๐</sup> พระอาจารย์เวช มะเสนา , เอกสารเสนอต่อองค์ประชุมสงฆ์สามัญประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๑, หน้า ๖.



๒. ขึ้นแผนงบประมาณเพื่อจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสงฆ์ใน ๘ จังหวัด คือ หลวงพระบาง ไชยบุรี เชียงขวาง บริคำไซ คำม่วน สุวรรณเขต สารวรรณ และจำปาศักดิ์ เพื่อวิจัยข้อมูลที่จัดเก็บได้และวางแผนการดำเนินงาน

๓. สร้างกฎระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษาสงฆ์และอัตราเงินนิตยภัตรของพระสงฆ์อย่างชัดเจน<sup>๐๐</sup>

จากเหตุผลและวิธีการการแก้ไขปัญหาของการศึกษาคณะสงฆ์ที่กล่าวมาข้างบนนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีรูปแบบการแก้ไขปัญหาคือควรเป็นเรื่องดำเนินการต่อไป ดังต่อไปนี้

๑. การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ควรจัดร่วมกับรัฐบาลโดยไม่แยกส่วนเพราะปัญหาการจัดการคณะสงฆ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือไม่จัดความสัมพันธ์และความรับผิดชอบต่อกันให้ถูกต้อง ระหว่างรัฐกับคณะสงฆ์ควรร่วมมือกันจัดการศึกษาเพราะพระภิกษุสามเณรก็เป็นพลเมืองของชาติเช่นเดียวกับประชาชน

๒. การแก้ไขปัญหาคณะสงฆ์ควรเป็นการประสานระหว่างปริยัติและปฏิบัติ เพราะในปัจจุบันช่องว่างระหว่างปริยัติและปฏิบัติคู่อังยังมีช่องว่างมากขึ้นทุกที ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมทั้งด้านการศึกษาและปฏิบัติให้เจริญควบคู่กันต่อไป

๓. คณะสงฆ์ควรดำเนินการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการศึกษาสงฆ์อย่างเป็นระบบ เช่น จัดทุนการศึกษาให้ได้รับการศึกษาต่อทั้งภายในและต่างประเทศ จัดศูนย์ฝึกอบรมผู้บริหารการศึกษาโดยเชิญเจ้าหน้าที่วิทยากรทั้งภาครัฐและเอกชนมาถวายความรู้แก่พระสงฆ์ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพที่มีอยู่ให้สูงขึ้น

ในด้านงบประมาณนอกจากจะได้รับความสนับสนุนจากรัฐบาลเองแล้วคณะสงฆ์จะต้องสนับสนุนส่งเสริมพุทธศาสนิกชนให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาทั้งฝ่ายปริยัติและปฏิบัติเพราะในปัจจุบันการอุปถัมภ์ของสังคมนั้นมุ่งเน้นให้ความสำคัญในการสร้างศาสนวัตถุเป็นส่วนมาก ให้ความสำคัญเกี่ยวกับทุนด้านการศึกษาในอันดับรองลงมา ทำให้การจัดการศึกษาขาดประสิทธิภาพเพราะขาดทุนดำเนินการอย่างเพียงพอ การจัดการศึกษาในท้องถิ่นต่างๆ ควรใช้วิธีการรวมทุนรวมกำลัง เพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งในการดำเนินการ

ในด้านการจัดการเรียนการสอนคณะสงฆ์ควรจัดให้มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. การปรับปรุงหลักสูตรของการศึกษาสงฆ์ เพื่อสนองตอบต่อผู้ให้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยหลักสูตรของการศึกษาคณะสงฆ์ควรอนุโลม

<sup>๐๐</sup> คณะกรรมการการศึกษาสงฆ์, เอกสารแผนพัฒนาการศึกษาสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๘, หน้า ๑.

ตามสภาพของสงฆ์ผู้ศึกษา ๓ ประเภท คือผู้บวชเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้บวชเพื่อประสงค์จะเป็นศาสนทายาท และสำหรับผู้บวชในระยะสั้นที่เป็นการบวชตามประเพณี

๒. คณะสงฆ์จะต้องใช้เทคโนโลยีในการจัดการการเรียนรู้ เพราะในปัจจุบันการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาของสงฆ์ยังพบว่ามี การนำมาใช้น้อยมากเมื่อเทียบกับการศึกษาในระดับเดียวกันของรัฐ

๓. การปรับปรุงพัฒนาการวัดผลและประเมินผล โดยจะต้องตรวจสอบระบบให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับระบบการศึกษาด้วยการวัดผลทั้ง ๓ ด้าน คือ ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ

อีกปัญหาหนึ่งที่ผู้บริหารการศึกษาสงฆ์จะต้องแก้ไขให้ได้ก็คือ ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของตัวเองเนื่องจากการวิพากษ์วิจารณ์จากสังคม สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของครูอาจารย์และผู้บริหารการศึกษาที่มีแนวคิดใช้หน้าที่แอบแฝงเพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวกเป็นการละเมิดต่อกฎระเบียบ อันเป็นสาเหตุให้คณะศึกษาสงฆ์ต้องเสื่อมเสีย ปัญหาดังกล่าวนี้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงจะต้องรีบกำจัดโดยเร็ว เพราะจะเป็นประเด็นที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่คณะสงฆ์โดยภาพรวม

การแก้ปัญหการศึกษาของคณะสงฆ์ถึงแม้ว่าผู้บริหารจะรู้ปัญหาอยู่เต็มอกแต่ก็ไม่รู้ว่าทำไมจึงแก้ไม่ตก บางครั้งเวลาประชุมก็บอกว่าแก้ยากหรือแก้ไม่ได้เพราะขาดงบประมาณที่เพียงพอ แต่สำหรับผู้วิจัยเห็นว่าอาจขาดความจริงใจจริงจังที่จะแก้ปัญหามากกว่า หน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ที่มีความสำคัญต่อคณะสงฆ์โดยส่วนรวม ถ้ารู้ปัญหาแต่ไม่รู้วิธีแก้ปัญหาก็ไม่ได้ก็เปล่าประโยชน์ สุดท้ายก็ไม่รู้จะมอบปัญหานี้ให้ใครแก้ เวลาประชุมส่วนกลางก็จะบอกว่าปัญหาเกิดมาจากส่วนท้องถิ่น สำหรับส่วนท้องถิ่นก็บอกว่าปัญหาทั้งหมดนั้นมาจากส่วนกลาง ผู้วิจัยเห็นว่ามันไม่ใช่วิสัยของผู้บริหารการศึกษาที่ขาดความรับผิดชอบ ถึงจะมีวิธีการที่ดีในการแก้ปัญหแต่ขาดความจริงใจในการแก้ปัญหาก็ไม่รู้ว่าจะองค์กรคณะสงฆ์จะสามารถพัฒนาตัวเองให้ก้าวหน้าให้เท่าเทียมกับรัฐบาลได้อย่างไร

#### ๔.๓ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการบริหารงานของคณะกรรมการการเผยแผ่

การเผยแผ่พุทธศาสนาคือการทำให้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแผ่ออกไป ทำให้มีผู้เลื่อมใสในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติได้ เป็นการศึกษาและพัฒนาตนเองไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นหน้าที่ของพุทธบริษัททุกฝ่ายที่จะต้องร่วมกันดำเนินให้การเผยแผ่นั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะพระภิกษุสามเณรที่มีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนจะต้องตระหนักในภาระหน้าที่เหล่านี้อย่างแท้จริง

เพราะว่าการเผยแผ่พุทธศาสนาเป็นกิจการอย่างหนึ่งที่มีการปฏิบัติตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน สำหรับการเผยแผ่พุทธศาสนาในสังคมลาวนั้น คณะสงฆ์ได้ทำการเผยแผ่ตามประเพณีได้แก่การเทศนาอบรมสั่งสอนแก่ประชาชนที่วัดและที่บ้านในโอกาสต่างๆ และมีการเทศนาทางวิทยุกระจายเสียงอาจจะมีการปรับปรุงให้เหมาะกับสภาพสังคมแต่ก็ได้ดำเนินการแต่เพียงเล็กน้อย เช่น การบรรยายธรรม การสนทนาธรรม การปาฐกถาธรรม

อิงตามธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาวได้กำหนดการระบบบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการเผยแผ่ไว้ดังนี้

๑. ฝึกอบรมธรรมกถึกและดำเนินการเผยแผ่ศีลธรรม
๒. พัฒนาบุคลากรให้ได้ทั้งคุณภาพและปริมาณ
๓. นำใช้บุคลากรที่มีประสิทธิภาพเพื่อเผยแผ่พุทธศาสนา
๔. จัดทำหนังสือและตำราเอกสารที่เป็นแนวทางการเผยแผ่ศีลธรรมเพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต<sup>๐๐</sup>

ในคณะกรรมการเผยแผ่ถึงจะมีการจัดเป็นคณะหรือหน่วยงานเผยแผ่แต่ก็ได้จัดเป็นบางครั้งบางคราวขาดความต่อเนื่องขาดหน่วยงานที่ดำเนินการด้านธรรมทูต สำหรับพระภิกษุเองที่เป็นเจ้าอาวาสก็ไม่เห็นความสำคัญในหน้าที่นี้จึงเป็นสาเหตุหลักก่อให้เกิดปัญหาในการเผยแผ่พุทธศาสนาในสังคมลาว โดยความเป็นจริงแล้วรัฐบาลลาวได้มีนโยบายส่งเสริมพุทธศาสนาและพระสงฆ์สามเณรโดยได้กำหนดไว้ในโครงการดำเนินงานของรัฐบาลและมีการกำหนดเป็นคำสั่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี เช่น ฯพณฯ ภูมิ วงศ์จิตร รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการและธรรมการ ก็ได้ฝากความคิดเห็นให้แก่พระเถระไว้โดยกล่าวว่า

สำหรับองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวนั้นข้าพเจ้าจะพยายามใช้สติปัญญาและความสามารถเพื่อสนับสนุนให้พระสงฆ์สามเณรมีความสะดวกทุกด้านในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการประกอบส่วนในการพัฒนาประเทศชาติและสังคม และการเผยแผ่พุทธศาสนาให้หลักธรรมคำสอนเข้าสู่แนวความคิดจิตใจของประชาชนลาว<sup>๐๙</sup>

โดยได้รับความสนับสนุนจากรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการและธรรมการ พระสงฆ์สามเณรก็ได้ปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาโดยเกิดผลในระดับหนึ่งทั้งนี้ก็เนื่องจากการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในธรรมวินัยและขาดยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่ศาสนา สำหรับการสนับสนุนส่งเสริมพุทธศาสนาจากรัฐบาลลาวนั้นได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากคำสั่ง

<sup>๐๐</sup>องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว พ.ศ. ๒๕๔๑, หน้า ๑๔-๑๕.

<sup>๐๙</sup> ภูมิ วงศ์จิตร, เอกสารปราชัยต่อการประชุมสงฆ์สมัยสามัญ พ.ศ. ๒๕๑๕, หน้า ๘.

ของนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดตั้งและการดำเนินการปฏิบัติประเพณีทางพุทธศาสนา ฯพณฯ ไกรสร พรหมวิหาร ได้กล่าวว่า

พระพุทธศาสนาในประเทศไทยนับได้ว่าเป็นศาสนาอันดั้งเดิมซึ่งประชาชนลาวบรรดาเผ่าได้มีความเคารพนับถือเป็นเวลายาวนาน พระพุทธศาสนานั้นได้มีมูลเชื่อรักชาติและได้ประกอบส่วนอันสำคัญในการต่อสู้และรักษาในการก่อสร้างประเทศชาติ ในสมัยจักรพรรดิฝรั่งเศส และอเมริกาที่เข้ามาแทรกแซงและรุกรานประเทศชาติ พระสงฆ์สามเณรก็ได้เสริมขยายมูลเชื่อรักชาติประกอบส่วนในการดำเนินการต่อสู้ชาติ หลังจาก พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองการปกครอง รัฐบาลลาวก็ได้ส่งเสริมพุทธศาสนาทั้งนี้เพื่อรักษาความผ่องใสในการปฏิบัติธรรมวินัยของพระสงฆ์ให้ศาสนาและประเทศชาติได้รับการพัฒนาควบคู่กันไป<sup>๐๐</sup>

ความจริงแล้วปัญหาในการเผยแผ่พุทธศาสนานั้นคณะกรรมการการเผยแผ่ศาสนาที่ยอมรับว่าเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาที่เกิดจากการขาดการประสานร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและองค์กรสงฆ์ ขาดการเรียนรู้หลักศีลธรรมทางพุทธศาสนา และไม่มีวิธีการเผยแผ่อันแยบยลไม่สามารถดึงดูดเอาประชาชนให้มีความสนใจในพุทธศาสนาได้เท่าที่ควร อาจสามารถพูดได้ว่าพระสงฆ์เองยังขาดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสังคมสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว<sup>๐๑</sup>

จากการวิจัยได้พบปัญหาเกี่ยวกับการเผยแผ่ศีลธรรมที่เกิดมาจากปัจจัยหลัก คือ

๑. ปัจจัยภายนอกเนื่องจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สภาพของปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น แต่วิธีการเผยแผ่ไม่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมและเท่าทันกับปัญหาที่เกิดขึ้นรวมทั้งขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและในสังคมลาวเองประกอบไปด้วยหลายชนชาติชนเผ่าในท้องถิ่นต่างๆ ผู้ที่ไปเผยแผ่จะต้องรู้ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

๒. ปัจจัยภายใน ปัญหาของการเผยแผ่ศีลธรรมนั้นเกิดมาจากพระสงฆ์ที่ขาดความรู้ในธรรมวินัย

ดังที่ พระมหาวชิตร สิงหาราช ประธานองค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวได้กล่าวถึงปัญหาของการเผยแผ่ศีลธรรมว่า

ปัญหาของการเผยแผ่ศาสนาหรือการนำเอาหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาให้เข้าสู่แนวคิดจิตใจของประชาชนนั้น เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์สามเณรเป็นหลักในฐานะเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนคือการค้นคว้าศึกษาพระธรรมวินัยให้มีความรู้ความเข้าใจถูกต้องและฝึกอบรมตนเองในการเทศนาว่ากล่าว รู้จักประยุกต์ศีลธรรมให้เข้าสภาพแวดล้อมทาง

<sup>๐๐</sup> ไกรสร พรหมวิหาร, คำสั่งนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๑๘, หน้า ๑.

<sup>๐๑</sup> องค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, เอกสารกองประชุมใหญ่ครั้งที่ ๔, หน้า ๒๑-๒๒.

สังคม เพราะพุทธศาสนาได้เคียงคู่กับชาติมาตลอดถ้าพระสงฆ์บวชในศาสนาไม่ศึกษาธรรมวินัยแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะเผยแผ่ศีลธรรมให้ประชาชนรับรู้ศีลธรรมได้ ปัญหานี้ต้องร่วมกันแก้ไข <sup>๐๖</sup> สภาพการณ์ของปัญหาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาดังได้กล่าวมาแล้ว เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าเกิดจากสภาพการณ์ของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง พระสงฆ์ประสบปัญหาในการสื่อสารกับคนสมัยใหม่ เพราะยังคงยึดถือรูปแบบและวิธีการในการเผยแผ่อย่างเดิมและให้ความสำคัญเพียงแต่พิธีกรรมเท่านั้น

พระอาจารย์มหาพอง สมถก ได้กล่าวถึงปัญหาของการเผยแผ่ว่า ในระยะที่ผ่านมาพวกเราชาวพุทธปฏิบัติกิจในศาสนาส่วนมากแล้วปฏิบัติกันเพียงแต่เปลือกโดยไม่แสวงหาแก่นแท้ของศาสนา เช่น การสร้างพุทธรูปและทำพิธี สมโภช คุณเหมือนว่าผู้สร้างลงทุนไม่น้อยเลยทีเดียว การปฏิบัติดังนี้ก็ไม่ตรงต่อแนวทางพุทธศาสนาอย่างแท้จริงและไม่สมกับคำที่ตัวเองกล่าวว่าขอถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง <sup>๐๗</sup>

ท่านอาจารย์มหาบุญยก แส่นบุญธรรม ได้กล่าวถึงความสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาว่า พระสงฆ์ต้องให้ความสำคัญต่อการศึกษาและเผยแผ่หลักธรรมคำสอนเพราะเป็นหน้าที่โดยตรงและในฐานะพระสงฆ์ที่เป็นสาวกของพระพุทธเจ้าโดยเฉพาะพระสงฆ์สาวกที่มีความจำเป็นจะต้องรักษาบทบาทในการประกาศศาสนาเหมือนดังพระสงฆ์สาวกในอดีตได้สร้างบทบาทกับสังคมลาวจนกลายเป็นบทเรียนที่เราจะต้องศึกษาให้รู้และเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตัวเอง

ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุในการเผยแผ่ธรรมะที่ทำให้ไม่ได้ผลเท่าที่ควรอาจเกิดมาจากสาเหตุใหญ่อยู่ ๓ ประการ

๑. ผู้เผยแผ่ขาดความรู้ความแตกฉานในธรรมมีความรู้ขั้นสัญญาไม่ถึงขั้นทักขิณีและระดับญาณ
๒. ผู้เผยแผ่ขาดความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดธรรมไม่เคยฝึกการพูดในที่ชุมชนหรือพัฒนาบุคลิกภาพให้เสียงเบาใช้บาลีมาก ยกหัวข้อธรรมมาก ไม่เตรียมตัว ไม่สังเกตคนฟัง คิดรูปแบบใช้เวลาเป็นต้น
๓. ผู้เผยแผ่ขาดความพอใจและขาดความรักในการสอนเผยแผ่ธรรมในเชิงรับอย่างเดียว ขาดการเผยแผ่ในเชิงรุก

จากสาเหตุปัญหาที่กล่าวมาข้างบนนั้นผู้วิจัยมีแนวคิดในการเสนอแก้ไขปัญหาคำแนะนำดังต่อไปนี้

<sup>๐๖</sup>สัมภาษณ์ พระมหาวิจิตร สิงหาราช, ๒๕ กันยายน ๒๕๕๑.

<sup>๐๗</sup>พระอาจารย์พอง สมถก, เอกสารสภาพการเผยแผ่พุทธศาสนาในลาว, พ.ศ. ๒๕๕๓, หน้า ๔.

๑. คณะกรรมการเผยแผ่ขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐบาลจะต้องมีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจในอำนาจหน้าที่และให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกแก่คณะสงฆ์ตลอดถึงงบประมาณและยานพาหนะรับใช้

๒. คณะกรรมการเผยแผ่ควรจัดตั้งศูนย์วิจัยค้นคว้าการเผยแผ่เพื่อทำหน้าที่หลักทางวิชาการ มีการฝึกอบรมนักเผยแผ่ให้มีคุณภาพและจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการในการเผยแผ่พุทธศาสนาในสังคมลาว โดยเฉพาะคุณสมบัติของนักเผยแผ่ศาสนาจะต้องคำนึงถึงพุทธพจน์ที่ตรัสว่า “นักเผยแผ่ศาสนาจะต้องตัดบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์” เพื่อให้การดำเนินงานด้านการเผยแผ่นั้นเป็นไปอย่างมีคุณภาพ นักเผยแผ่จะต้องผ่านการฝึกอบรมตนเป็นอย่างดี จึงควรออกทำหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนา การสอนด้วยการทำตนเป็นแบบอย่างนั้นก็เป็นวิธีการที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง

๓. การเผยแผ่ทางวาจาคือการกล่าวสอนหรือการแสดงธรรม ภิกษุจะเป็นผู้แนะนำหรือสอนคนอื่นได้นั้นนอกจากจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติในหลักการต่างๆ ด้วยตนเองเป็นอย่างดีแล้ว การเรียนรู้วิธีการในการเผยแผ่นับเป็นส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะถึงจะมีความรู้แต่ถ้าไม่รู้วิธีการนำความรู้มาใช้ย่อมไม่เกิดประโยชน์ พระสงฆ์ที่จะทำหน้าที่ในการแนะนำสั่งสอนคนอื่นจึงควรศึกษาในหลักการต่อไปนี้

ก. จุดมุ่งหมายในการเผยแผ่จำเป็นจะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจในจุดมุ่งหมายให้ดี เพราะจะทำให้การเผยแผ่นั้นเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย

ข. หลักการในการเผยแผ่ผู้ที่จะสั่งสอนคนอื่นในเบื้องต้นจะต้องเป็นผู้รู้หลักการหรือจุดมุ่งหมายในการแนะนำสั่งสอนว่าเป็นไปเพื่ออะไร จึงจะได้หาวิธีการให้เป็นไป กล่าวคือต้องรู้จุดมุ่งหมายก่อน

ค. วิธีการเผยแผ่ผู้ที่จะทำงานด้านการเผยแผ่จำเป็นจะต้องเรียนรู้วิธีการในการสั่งสอนให้ดีเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้ได้ผล โดยนำใช้หลักธรรมต่างๆ หรือพุทธวิธีในการสอน

๔. คณะกรรมการเผยแผ่ขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวควรจัดให้มีการฝึกอบรมนักเผยแผ่เกี่ยวกับการใช้สื่อเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารกับคนสมัยใหม่ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการที่จะเข้าถึงเป้าหมายจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือและวิธีการที่แตกต่างกัน คณะสงฆ์สมควรที่จะมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงวิธีการนำธรรมเพื่อให้เข้าถึงบุคคล กลุ่มคน หรือชุมชนต่างๆ ที่มีสภาพแตกต่างกัน ซึ่งจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้งานด้านการเผยแผ่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๕. การเผยแผ่ศาสนานั้นไม่ควรยึดติดในรูปแบบเดิม เช่นเราจะเห็นได้ว่าคณะสงฆ์ส่วนมากก่อนจะเทศนาจะต้องได้รับอาราธนาจากญาติโยมก่อน ถ้าญาติโยมไม่อาราธนาการที่ภิกษุ

จะออกเผยแผ่ศาสนาเป็นการผิประเพณีนิยม นอกจากนี้กิจของสงฆ์มักยึดธรรมเนียมเดิมเพราะเป็นการเผยแผ่ในแนวรับมากเกินไป การเผยแผ่พุทธศาสนาเป็นการสื่อสารกับคนหมู่มากต้องอาศัยรูปแบบและวิธีการในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อให้เกิดความชัดเจนและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องมีการค้นคว้าในรูปแบบและวิธีการใหม่ๆ อยู่เสมอ ให้เหมาะสมกับความต้องการในสังคมปัจจุบัน

๖. คณะกรรมการเผยแผ่จะต้องมีการปรับโครงสร้างแก้ไขกฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเผยแผ่ในสังคมปัจจุบัน และมีการประสานร่วมมือกับอีก ๓ คณะกรรมการ คือ คณะกรรมการปกครอง คณะกรรมการศึกษาสงฆ์ คณะกรรมการสาธารณูปการ และ ๑ สำนักงานองค์การพุทธศาสนา การประสานร่วมมือกันนั้นจะก่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติงานและมีความเข้าใจกัน โดยเฉพาะจะได้รู้ถึงปัญหาในแต่ละหน่วยงานและง่ายต่อการจัดทำแผนพัฒนาและเสนองบประมาณจากรัฐบาล

ดังนั้นการที่จะแก้ไขปัญหของการเผยแผ่ที่เกิดมาจากปัจจัยภายในและภายนอกองค์การ นอกจากคณะกรรมการการเผยแผ่จะต้องรับผิดชอบโดยตรงแล้ว ก็ยังมีหน่วยงานจากรัฐบาลที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือและให้การสนับสนุนส่งเสริมร่วมกันเพราะดูโดยภาพรวมแล้วก็เป็นปัญหาของสังคมไม่ใช่หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดจะดำเนินการตามลำพังได้

#### ๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขการบริหารงานของคณะกรรมการ สาธารณูปการ

การก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานของสงฆ์ เช่น โบสถ์ วิหาร นั้นเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสาธารณูปการ อิงตามธรรมนูญปกครองสงฆ์ได้กำหนดคาระบบทบาทของคณะกรรมการสาธารณูปการไว้ดังนี้

๑. สร้างกฎระเบียบในการรักษาและพัฒนาวัด ศาสนสมบัติ โบราณสถานและอื่นๆ ให้มีความเหมาะสมถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย
๒. สร้างระเบียบเพื่อสร้างกองทุนในการรักษาศาสนสมบัติ
๓. จัดการดำเนินงานรักษาสีงแวดล้อมโดยเฉพาะป่าไม้ให้มีสภาพเอื้ออำนวยแก่การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์โดยไม่ขัดต่อหลักธรรมทางพุทธศาสนา<sup>๐๐</sup>

<sup>๐๐</sup> องค์การพุทธศาสนาสามัคคีธรรม, ธรรมนูญปกครองสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๔๑, หน้า ๑๕-๑๖.

การดำเนินงานด้านสาธารณูปการนั้นนอกจากปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ใน  
 ธรรมนูญปกครองสงฆ์และกฎระเบียบต่างๆ แล้วยังได้รับความสนับสนุนจากรัฐบาลที่มีนโยบาย  
 ส่งเสริมในการสร้างและพัฒนาศาสนสถาน ท่านไมสุข ไซสมแพง ประธานศูนย์กลางแนวลา  
 สร้างชาติได้กล่าวต่อที่ประชุมสงฆ์ ว่า

รัฐบาลลาวได้รับรู้และเห็นความสำคัญของ พระพุทธศาสนาที่มีบทบาทต่อสังคมจาก  
 อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการรักษาโบราณวัตถุและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานที่ถูก  
 โทรมและถูกทำลายในสงคราม พระสงฆ์สามเณรนั้นมีสิทธิ์และหน้าที่ในการพัฒนาศาสนสถาน  
 เพื่อให้สะดวกแก่การเป็นอยู่ให้สอดคล้องตามธรรมวินัยและสภาพการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง  
 ๐๐

งานด้านการสาธารณูปการนั้นได้มีการพัฒนาประคับประครองได้รับความสนับสนุน  
 และขาดงบประมาณตามยุคตามสมัย สำหรับองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแล้วก็ได้มีนโยบาย  
 ให้มีความสำคัญในด้านสาธารณูปการโดยถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาพุทธศาสนาให้มีความ  
 เจริญมั่นคงคู่กับประเทศชาติมาตลอด ในระยะที่ผ่านมาคณะกรรมการสาธารณูปการแต่ละระดับ  
 จากศูนย์กลางภูมิภาคและท้องถิ่น ได้ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสน  
 สถานขึ้นในหลายภาคทั่วประเทศลาว โดยเฉพาะการบูรณะอาคารสถานที่ที่มีความทรุดโทรมไป  
 ตามกาลเวลาให้มีสภาพดีขึ้น และสามารถใช้งานได้ เช่น ศาลาวัด โรงเรียนวัด กุฏิ และพัทธสีมา

นอกจากนี้คณะกรรมการสาธารณูปการยังได้มีส่วนในการสร้างถนนโดยอาศัยทุน  
 บริจาคของประชาชนเพื่อให้เกิดความสะดวกในการคมนาคม บทบาทอันนี้พระสงฆ์สามารถ  
 ปฏิบัติงานได้ดีก็เนื่องจากว่าประชาชนคนลาวมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระสงฆ์และ  
 พระพุทธศาสนา บรรดาคณะกรรมการสาธารณูปการอยู่ในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นต่างๆ ได้เอา  
 ใจใส่ นำพาพระสงฆ์และประชาชนก่อสร้างและพัฒนาศาสนสถานให้มีความเพียงพอต่อความ  
 ต้องการในการขยายตัวที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นของพระสงฆ์สามเณรและสังคมนอกจากการสร้างและ  
 พัฒนาศาสนสถานแล้ว คณะกรรมการสาธารณูปการยังได้เอาใจใส่รักษาวัตถุโบราณ เช่น  
 พระพุทธรูป เจดีย์ เป็นต้น ๐๐

ความพยายามในการพัฒนาศาสนสถานอันเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ  
 สาธารณูปการนั้นได้ดำเนินการและประสบผลสำเร็จเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ถึงแม้ว่าได้รับความ  
 เอาใจใส่จากองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์เองและหน่วยงานของรัฐบาลแต่ก็ดูเหมือนว่ายังไม่

๐๐ ไมสุข ไซสมแพง, เอกสารบรรยายต่อกองประชุมสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๘, หน้า ๒.

๐๐ คณะกรรมการสาธารณูปการ, เอกสารสรุปการปฏิบัติงาน พ.ศ. ๒๕๔๘, หน้า ๗-๘.



เพียงพอต่อการขยายตัวของสังคม โดยเฉพาะในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์บวกกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่กำลังเป็นประเทศกำลังพัฒนา รัฐบาลลาวได้มีนโยบายและทุ่มงบประมาณส่วนใหญ่เข้าในการพัฒนาอาคารสถานที่ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก นับว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คณะสงฆ์มีการปรับตัวที่จะสร้างศาสนสถานให้มีความเจริญก้าวหน้าตามนโยบายหลักของรัฐบาล ปัญหาของคณะกรรมการธิการสาธารณูปการจึงปรากฏว่าได้มีแพร่หลายทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เนื่องจากไม่สามารถควบคุมการก่อสร้างให้อยู่ในรูปแบบสถาปัตยกรรมและศิลปะลาวแบบดั้งเดิมได้ ดังที่พระอาจารย์วัฒนา มหาวิริโย คณะกรรมการธิการสาธารณูปการ ได้กล่าวถึงปัญหาว่า

คณะกรรมการธิการสาธารณูปการนั้นมีปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาเรื่องกฎระเบียบโครงการดำเนินงานที่ยังไม่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในสังคมและปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจในศิลปะสถาปัตยกรรมของพระสงฆ์เองโดยไม่เอาใจใส่ต่อคุณค่าเหล่านี้ส่วนมากจะใช้วัสดุในการก่อสร้างที่เห็นว่ามีความสะดวกและง่ายโดยไม่รู้ว่าเป็นการทำลายศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของลาวไปในตัว นอกจากนี้ปัญหาเหล่านี้แล้ว คณะกรรมการธิการสาธารณูปการเองยังขาดความร่วมมือประสานงานกับ ๓ กรรมการและ ๑ สำนักงานองค์การพุทธศาสนา ในด้านการแบ่งงานโดยขาดความชัดเจน ส่วนหน่วยงานของรัฐบาลก็ยังไม่ได้ประสานงานกับกระทรวงวัฒนธรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง อีกปัญหาที่สำคัญคือขาดงบประมาณจากรัฐบาล<sup>๐๐</sup>

ในการบริหารงานของคณะกรรมการธิการสาธารณูปการทั้งในอดีตและปัจจุบันปรากฏว่ามีปัญหาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของท่านอาจารย์มหาคำตัน เทพบัวลี อดีตประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาได้กล่าวถึงปัญหาว่า

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับพระสงฆ์เอง เช่นการทำงานไม่รู้จักหน่ว ยงานที่เกี่ยวข้องไม่รู้กฎหมายบ้านเมือง ไม่รู้นโยบายของรัฐบาล พระสงฆ์จะต้องรู้จักการเมืองและรู้จักสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว การไม่พัฒนาตัวเองโดยมีการปฏิบัติงานที่ยึดรูปแบบเดิมทำให้ผลงานไม่ปรากฏอย่างชัดเจนก็เนื่องจากความอ่อนแอในหน่วยงานนั้นๆ สำคัญคือปัญหาของพระสังฆาธิการที่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน<sup>๐๐</sup>

จากการศึกษาผลการดำเนินงานของคณะกรรมการธิการสาธารณูปการทั้งในอดีตและส่วนปัจจุบัน ผู้วิจัยยังพบปัญหาหลายอย่าง เช่น

<sup>๐๐</sup> สัมภาษณ์ พระอาจารย์วัฒนา มหาวิริโย, ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๓.

<sup>๐๐</sup> สัมภาษณ์ อาจารย์มหาคำตัน เทพบัวลี, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๑.

๑. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสร้างศาสนวัตถุในบางวัดที่สร้างถาวรวัตถุหลายอย่างในเวลาเดียวกัน เช่น สร้างกุฏิ สร้างศาลา สร้างอุโบสถ ถึงแม้ว่าทางเจ้าหน้าที่ส่วนกลางจะได้สั่งห้ามแล้วก็ตาม แต่ผู้เกี่ยวข้องเองก็ไม่ปฏิบัติตามมีการดำเนินการก่อสร้างต่อไปโดยบอกว่าปัจจัยส่วนใหญ่นั้นได้มาจากประชาชน แต่สุดท้ายก็สร้างไม่เสร็จสักอย่าง จึงกลายเป็นปัญหาหนักใจให้แก่คณะกรรมการการสาธารณูปการในส่วนกลางที่จะต้องดำเนินการแก้ไขต่อไป

๒. ปัญหาด้านศิลปะการก่อสร้าง ที่ดำเนินการก่อสร้างตามความชอบใจของตนเองโดยไม่คำนึงถึงศิลปะลาวดั้งเดิมในการก่อสร้าง เช่นเมื่อก่อนให้ความสำคัญในหลักการแต่ปัจจุบันนี้ละเลยต่อหลักการและความเป็นจริง เช่นการสร้างนาเก้าหัวโดยความเป็นจริงแล้วนามีแค่เจ็ดหัวแล้วผู้เกี่ยวข้องจะสร้างไปทำไม เมื่อมีการท้วงติงผู้เกี่ยวข้องก็ไม่สนใจยังมีการดำเนินการก่อสร้างต่อไป

๓. ปัญหาของคณะกรรมการการสาธารณูปการที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ยังมีการแก้ไขโดยใช้วิธีการเดิม คือเสนอให้เจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้แก้ไขปัญหานั้นเอง ในบางจังหวัดก็แก้ปัญหานี้ได้ แต่ในบางจังหวัดก็ไม่สามารถแก้ไขได้เนื่องจากว่าประธานที่เป็นผู้ตัดสินปัญหานี้ขาดความรู้ความเข้าใจในด้านศิลปะ และก่อให้เกิดความบกพร่องโดยไม่รายงานให้ส่วนกลางรับทราบด้วย จึงเป็นปัญหาทั้งสองฝ่ายคือส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

๔. ปัญหาการก่อสร้างหรือพัฒนาวัดที่ขาดการวางรูปแบบให้ถูกต้องการก่อสร้างหรือพัฒนาเน้นไปที่วัตถุเป็นส่วนมาก เช่น สร้างพุทธรูปปูนใหญ่จนทำให้เนื้อที่วัดขาดความสวยงาม โดยความจริงเจ้าอาวาสควรจะปลูกต้นไม้สร้างหอไตรไว้เป็นที่เก็บหนังสือเพื่อพัฒนาพระสงฆ์สามเณรในด้านการศึกษา จึงกลายเป็นปัญหาทำให้บทบาทของวัดขาดหายไป จากในอดีตวัดเป็นที่ศึกษาเป็นที่ฟังธรรมเทศนาหรือสนทนาธรรม บทบาทเหล่านี้เจ้าอาวาสไม่ได้เอาใจใส่หรือเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร แต่กลับให้ความสำคัญแต่ทางด้านวัตถุด้านเดียว

ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในคณะกรรมการการสาธารณูปการทั้งในส่วนอดีตและส่วนปัจจุบันผู้วิจัย จึงขอเสนอวิธีแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาด้านบุคลากร คณะกรรมการการสาธารณูปการจะต้องจัดฝึกอบรมพระสังฆาธิการผู้มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการก่อสร้างให้มีความรู้เกี่ยวกับศิลปะลาวและสถาปัตยกรรม ตลอดจนถึงกฎระเบียบต่างๆ ทั้งในส่วนองค์กรคณะสงฆ์เองและหน่วยงานของรัฐ สร้างและพัฒนาบุคลากรให้เพียงพอต่อความต้องการของงาน

๒. ปัญหาด้านงบประมาณ นอกจากรัฐบาลจะ ได้จัด ให้แล้วคณะกรรมการการสาธารณูปการเองจะต้องเสนอแผนงบประมาณระยะสั้นและยาวที่รวมถึงส่วนกลางและท้องถิ่นว่าแต่ละปีมีการดำเนินงานในคณะกรรมการการสาธารณูปการว่าจะใช้งบประมาณมากน้อยเท่าไร

๓. ปัญหาด้านกฎระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับงานและขาดความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานในองค์กรสงฆ์เอง การแก้ปัญหานี้ คณะกรรมการสาธารณูปการจะต้องเป็นเจ้ามือในการจัดประชุมเพื่อเสนอปัญหาให้ทุกหน่วยงานได้รับทราบ สำหรับกฎระเบียบต่างๆ ที่ไม่เพียงพอหรือไม่สอดคล้องต้องแก้ไขและสร้างระเบียบขึ้น เพื่อเป็นหลักการในการปฏิบัติงาน

๔. ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นในอดีตและปัจจุบันจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาในรูปแบบเดิมคือเจ้าคณะจังหวัดจะเป็นผู้แก้ไขแล้วไม่รายงานให้ส่วนกลางรับทราบ จึง ภายนอกที่ไม่ควรละเลย ผู้บริหารในส่วนกลางจะต้องลงไปดูด้วยตัวเอง เพื่อแก้ไขปัญหาก็ให้ทันกับสภาพการแล้วจัดทำแผนดำเนินงานไว้เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น

๕. การแก้ปัญหการสร้างและพัฒนาวัดที่ขาดแผนงานควรจะมีการประชุมกับพระสังฆาธิการผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในวัด คณะกรรมการสาธารณูปการส่วนกลาง จะต้องจัดอบรมให้เจ้าอาวาสมีความรู้และให้ความสำคัญในการพัฒนาวัดให้มีความสะอาดเรียบร้อย เป็นที่รองรับสาธุชนในการศึกษาศีลธรรม ถ้าวัดทำได้ดังนี้ก็จะเป็นการรักษาบทบาทที่มีอยู่แต่เดิมแล้วไม่ให้ขาดหายไป

๖. คณะกรรมการสาธารณูปการจะต้องทำแผนการปฏิบัติงานเชิงรุก โดยจัดสรรงบประมาณและบุคลากรเพื่อดำเนินงานในส่วนท้องถิ่น มีการจัดฝึกอบรมเผยแพร่กฎระเบียบและแผนงานให้ท้องถิ่นได้รับทราบและเข้าใจเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงาน วิธีการนี้จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

## ๔.๕ สรุป

การศึกษาวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหา ของ ๔ กรรมการผู้ วิจัยเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ในองค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวส่วนมากจะมีปัญหาที่คล้ายกันในการดำเนินงานของ ๔กรรมการ กล่าวคือ ปัญหาด้านบุคลากร ที่กลายเป็นปัญหายาวนาน ถ้าองค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ไม่แก้ไขปัญหานี้ ก็จะทำให้ปัญหาอื่นๆตามมาเช่นบุคลากรในองค์กรไม่มีความรู้เพียงพอ ในการบริหารพัฒนา ทรัพยากรองค์กรก็จะทำให้งานกล่าวหน้าซ้ำ บุคลากรไม่มีความรู้ด้านการบริหารงบประมาณและ การทำแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ที่กล่าวมา ก็จะเป็นปัญหาต่อเนื่องพัวพันกันจนกลายเป็นปัญหาใหญ่ ยกที่ผู้บริหารจะแก้ไขนอกจาก ปัญหาบุคลากร และงบประมาณแล้ว องค์กรพุทธศาสนายังมีวัฒนธรรมในการทำงานแบบระบบ

หน่วยงานของรัฐโดยผู้บริหารอาจคิดว่ามันเป็นงานรวมขององค์กรจึงไม่จ ริงจ ึงในการแก้ปัญหาจากปัญหาที่เป็นของหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ ก็ผลักดันให้เป็นปัญหารวมขององค์กร

สำหรับ การแก้ปัญหาทั้งในอดีตและปัจจุบันนั้น เห็นได้ว่ายังไม่มีความเด็ดขาดในการตัดสินใจ มีความเกรงใจกันตามวัฒนธรรมแบบพุทธโดยมีการประนีประนอมกันมากเกินไปทำให้การแก้ปัญหาได้คนแต่เสียงานและมีบางกรณีที่ผู้บริหาร ได้ทำงานจนเกิดผลสำเร็จ แต่ขาดการส่งเสริมจากผู้บังคับบัญชาทำให้เสียกำลังใจในการทำงาน จึงเป็นปัญหาที่ผู้ระดับสูงในองค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว จะต้องดูแลให้ทั่วถึง และจะต้องมีความรู้ในการบริหารบุคลากรเพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนงานให้ก้าวไปข้างหน้า

จากการศึกษาเชิงเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานขององค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ผู้วิจัยเห็นว่าไ ม่ประสบความสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้ภายในระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๕๑๘ จนถึงพ.ศ.๒๕๓๕ และสังเกตเห็นว่า ในระยะหลังผลงานมีประกฏ แต่ก็ไม่สามารถเทียบได้กับในอดีต ทั้งนี้อาจเกิดมาจากการที่เข้ามาทำงานในองค์กรในระยะหลัง ที่ไม่เข้าใจและภาพรวมนโยบายภาพรวมและนโยบายขององค์กรหรือขาดการฝึกอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจในประวัติความเป็น มาและความสำคัญขององค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวที่มีต่อประเทศชาติ และไม่เข้าใจนโยบายของรัฐบาล ที่จะนำมากำหนดประสารให้สอดคล้องกับหลักธรรมวินัย เข้าในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งภายในและต่างประเทศที่กล่าวมานั้นก็มีทั้งจุดดีและข้อบก พร่องที่เกิดมาจากการปฏิบัติงานในองค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ทั้งอดีต และปัจจุบัน